

**Dobrý den, posílám doporučení materiálů k prostudování a cvičné úkoly, které Vám také pomohou v přípravě na test ze Sociální patologie II.
Jedná se o doplnění k vybraným tématům, přiřad'te si pak vždy k danému tématu.**

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2027 a Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 – 2021

Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt>

Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)

Dostupné na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

(nutno rolovat na stránce níže)

Prostudujte obecnou část a přílohy.

Cvičný úkol

Tématiku „prevence rizikového chování“ budeme řešit na našem posledním setkání. Zkuste najít příklady pro primární prevenci nespecifickou a specifickou, všeobecnou, selektivní a indikovanou. Pokuste se vysvětlit rozdíl mezi prevencí sekundární a indikovanou. Budeme si vysvětlovat na přednášce.

Metodický pokyn týkající se řešení šikany

Dostupný rovněž na: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

Klinika adiktologie: <https://www.adiktologie.cz/>

(záložka Věda a výzkum - publikace - zejm. Monografie)

zaměřte se zejména na materiál *Miovský a kol. Primární prevence rizikového chování ve školství*. (Možná vám pomůže najít odpověď i na předchozí otázku.)

Pomoci vám může i materiál Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování.

Jinak zde najdete spoustu dalších materiálů, které se vám budou hodit k přípravě n SZZ. Jsou nad rámec disciplíny Sociální patologie II, ale ti, kteří nemají disciplínu Preventivní programy, tak se vlastně k tomuto tématu jinde moc nedostanou. Takže doporučuji vše. (Najdete tu info o efektivitě PP, standardech, certifikaci programů atp.)

Drogy-info: <https://www.drogy-info.cz/>

Důležitý web týkající se otázky drog a drogových závislostí. Najdete zde také informace o závislosti na hazardní hře.

Doporučuji: záložka Publikace (spousta zajímavých a využitelných materiálů) je zde i starší materiál:

<https://www.drogy-info.cz/publikace/navykove-latky/monografie/drogy-a-drogove-zavislosti-kalina-a-kol/>

kde najdete i např. rozdělení a účinky návykových látek, které je potřeba znát ke zkoušce

Dále je zde záložka: Drogová situace, kde najdete aktuální informace v rámci ČR

Prostudujte:

Fáze/stádia drogové a alkoholové závislosti, dělení drog:

můžete využít mimo jiné také:

<https://monikaplocova.cz/drogy-drogova-zavislost>

<https://monikaplocova.cz/stadia-zavislosti>

<https://www.substitutni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

E-bezpečí: www.e-bezpeci.cz/

(zejména část Materiály pro učitele, rodiče a žáky)

Cvičný úkol

Vyhledejte zde informace k vymezení následujícího: kyberšikana, kybergrooming, webcam trolling, sexting, hoax, stalking, trolling, phishing, fake news, dangerous challenges, sharenting, netolismus, romance scam, google efekt, nomofobie

Cvičný úkol

Na již zmíněné webové stráně <https://www.e-bezpeci.cz/> vyhledejte co je to FLAMING. Zároveň v textu zjistíte rozdíl od výrazu TROLLING. Dále zde vyhledejte výraz WEBCAM TROLLING. Zkuste si vlastními slovy formulovat rozdíl mezi všemi třemi výrazy.

Cvičný úkol

Budeme pokračovat na stejné webové stráně <https://www.e-bezpeci.cz/> Vyhledejte nyní, co je to HOAX, FAKE NEWS a SPAM. Zkuste si vlastními slovy formulovat vztah mezi všemi třemi výrazy.

Podívejte se také dále na stránku hoax.cz

Zapamatujte si:

Jedna z technik k ovlivňování čtenářů v online prostředí, technika propagandy se označuje jako: **Flag-waving (mávání vlajkou)**

Je to jedna z klasických technik propagandy, která se využívá k **ospravedlnění vlastního jednání (např. násilí) tím, že jde o projev vlastenectví a že jednání propagandisty prospívá zemi (patriotismus)**. Flag-waving často a silně apeluje na emoce. Využívá a také zneužívá existujících předsudků a přesvědčení, které cílová skupina má (např. o minoritách, sexuální orientaci, náboženství apod.). Často pracuje s různými druhy symboliky - náboženskými či kulturními symboly, vlajkami, státním znakem apod.

Cvičný úkol - k tématu mobbing

V habilitační práci doc. Čecha vyhledejte Leymannovu definici mobbingu z níž se vyvozuje tzv. LEYMANNOVO PRAVIDLO (jak často a jak dlouho mají incidenty trvat, aby se považovaly za mobbing)

odkaz: <https://www.muni.cz/lide/15881-tomas-cech/kvalifikace>

K tématu agrese - zapamatujte si:

- *agresivní chování* lze definovat jako porušení sociálních norem, omezující práva a poškozující živé bytosti či neživé objekty

- termín *agresivita* označuje tendenci, pohotovost k násilnému způsobu reagování
- pojem *agrese* charakterizuje reálný projev takového chování, který mívá charakter násilí
- *agresivní jednání* je jednou z běžně se vyskytujících alternativ lidského chování
- lze jej chápat jako reakci, jež řeší problém útokem na překážku, resp. zdroj ohrožení
- *agrese* je záměrná aktivita jejímž cílem je ublížit
- existuje i socializovaná varianta, která respektuje daná společenská pravidla, je označována jako *asertivita*, je to schopnost prosazovat a realizovat vlastní cíle, které mohou být i z objektivního hlediska přijatelné, nebo dokonce žádoucí

Vybrané teorie agrese

- Freud vychází z pojetí pudu smrti, který chápe jako vrozenou tendenci člověka k agresi, jejímž cílem je destrukce, může ji rozumět jako výrazu touhy po původním klidovém stavu beživotí, agresivní pu není dle něj spojen s určitou tělesnou oblastí (orální) ale je obecnější silou ovlivňující různé projevy živého organismu
- Fromm definuje agresi jako jednání, které působí nebo má za cíl působit škodu, biologicky
  - BENIGNÍ - nutná agrese, slouží k přežití jedince, reakce na strádání, obranný mechanismus,
  - MALIGNÍ agrese - nefunguje jako obrana v situaci ohrožení, neslouží saturaci nějaké potřeby, ale stává se sama cílem, v tomto případě je destruktivita a krutost zdrojem subjektivního uspokojení
- teorie rané citové deprivace tvrdí, že pokud dítě nediferencuje živé bytosti a neživé objekty, nechová se žádoucím způsobem, tato deprivace je vyvolána nesprávným vztahem s pečující osobou
- teorie naučené agresivity Bandury považuje za důležité učení nápodobou, agresivnímu jednání se člověk naučí tehdy, pokud má častou příležitost pozorovat tyto projevy u jiných lidí, efektivita učení na bázi nápodoby pozorovaného bude větší, pokud agresivní jedinci nebudou za své chování potrestáni

Možné podoby agrese: (prostudujte také v materiálu Fisher x Škoda)

- altruistická – k ochraně druhých
- anticipující – hájení vlastního teritoria
- brachiální – násilí vedené na tělo oběti
- dravčí – zaměřená na uvolnění kořisti
- indukovaná – vyvolaná (s úmyslem zkoumat agresivní chování)
- institucionální – násilné činy vykonané v rámci „lidské práce“
- mateřská – při ohrožení mláďat
- přesunutá – proti organismu nebo objektu, který není zodpovědný za podnět
- samčí – mezi samci téhož druhu
- skupinová – vzájemná podpora zvyšuje sílu a nebezpečnost agrese
- zástupná – uvolnění agrese na zástupný cíl (boxovací pytel).

Opakování: zapamatujte si k tématu Sociální skupiny:

Průcha, Walterová, Mareš: za skupinu je obvykle považován soubor dvou nebo více osob, které sdílejí pocit příslušnosti ke skupině a jsou k sobě vázány realitně stabilními vzorci sociální interakce.

(Některé definice považují za skupinu až 3 a více osob)

Velikost skupiny

- Malé (2-6)
- Střední (7-15)
- Velké (16-35)

Nebo častěji

- Malé (3-19)
- Velké (20-39)

Najdete různé názory na to, kdy je skupina ještě malá. Nejčastěji je to do 20 (příp.25) členů.

- VRSTEVNÍCI – osoby zhruba stejného věku, které se narodily do přibližně shodných hist. podmínek a jejichž biol., psych. i soc. a kult. vývoj byl podmíněn obdobnými spol. okolnostmi
- velmi blízký pojmu VĚKOVÁ KOHORTA, pojem vrstevníci je však chápán a interpretován značně volněji a zejména operacionalizace pomocí kalendářního věku nemá tak zásadní povahu

Definiční znaky skupiny (Petrušek, 1985)

- interakce mezi členy skupiny
- existence komunikačních sítí
- existence sociálních vztahů
- společná činnost
- společný cíl
- diferenciací rolí a pozic
- normativní a hodnotový systém skupiny
- systém sankcí
- vědomí skupinové příslušnosti
- vědomí skupinové odlišnosti

Klasifikace skupin:

- velikost (velká – malá)
- přítomnost emocionální vazby (formální – neformální)
- míra identifikace (referenční – členské)
- míra intimity (primární – sekundární; vnitřní – vnější)
- podstata skupinové vazby (politické, náboženské, rodinné, výchovné, společensko-zábavní, sousedsko-regionální)
- styl vedení a produktivita (autoritativní, demokratická, liberalistická)
- propustnost (otevřené – uzavřené)
- potence (aktivní – pasivní)

SKUPINOVÁ DYNAMIKA - veškeré dění ve skupině; jakákoli skupinová interakce; hybné síly ovlivňující rysy skupinového chování

Skupinová dynamika je souhrnem norem a interakcí, zahrnuje to, co probíhá uvnitř skupiny i co přichází zvenčí; jsou do ní zahrnovány cíle a normy skupiny, koheze a tenze, vůdcovství, projekce minulých zkušeností a vztahů do aktuálních interakcí, tvorba podskupin, vztahy jedinců a skupiny a vývoj skupiny v čase.

Vzájemný vliv skupiny a jedince se může projevovat v následujících oblastech

- **konformita** (změna názoru na základě vlivu většiny)

- **inovace** (změna názoru na základě vlivu menšiny; menšina musí svůj názor velmi jasně formulovat a pevně se ho držet aby odolala tlaku většiny)
- **skupinová polarizace** (ve skupině stejně smýšlejících jedinců - tendence k extrémním názorům; výsledek skupinové diskuze je extrémnější než původní názory jednotlivců x **skupinové myšlení** - extrémní forma skupinové polarizace - jsou podpořena nesprávná, nemoudrá, dokonce katastrofální rozhodnutí)
- **poslušnost** - plnění příkazu autority

Skupinová koheze - má vliv na kvantitu a kvalitu skupinových interakcí

- zvyšuje ovlivnitelnost členů skupinou
- pozitivně zvyšuje produktivnost a efektivnost skupiny
- má pozitivní vliv na spokojenost členů ve skupině - zvyšuje jejich pocit bezpečí

SOCIÁLNÍ DISTANCE - míra vzájemného porozumění či neporozumění (sociální vzdálenost) mezi dvěma osobami, osobou a skupinou nebo skupinami.

V materiále Zpráva z výzkumu "Zmapování postojů veřejnosti ČR k pravicově extremistickým, rasistickým a xenofobním myšlenkám a jejich šířitelům s ohledem na integraci menšin a cizinců" projděte informace k SOCIÁLNÍ DISTANCI odkaz: <https://www.mvcr.cz/clanek/sociologicke-vyzkumy.aspx> (Závěrečná zpráva z výzkumu)

Sociální distance se často posuzuje podle tzv. **Bogardusovy škály sociální distance** Základní podobu škály tvoří 7 položek, v nichž respondent hodnotí, zda by ochotně přijal určitou osobu:

1. do blízkého příbuzenstva skrze manželství
2. do svého klubu jako blízkého přítele
3. za souseda v ulici
4. svého zaměstnání za spolupracovníka
5. jako občana své země
6. jen jako návštěvníka své země
7. vyloučil by ji ze země

Respondenti mají označit tu položku, která vyjadřuje nejmenší přijatelnou *sociální distanci* vůči příslušníkovi dané skupiny. První položka škály představuje nejnižší míru *sociální distance*, poslední pak zachycuje nejvyšší míru *sociální distance*.

Zapamatujte si:

KONCEPTY CHUDOBY

Stará chudoba - (demografická, horizontální) - není závislá na trhu práce; je dána např. věkem, životním a rodinným cyklem, neschopností pracovat

Nová chudoba - (vertikální) - spojená s pozicí na trhu práce

Viditelná chudoba (zjevná) - podle vnějších znaků (oblečení, výživa, závislosti, bydlení, pracovní aktivita apod.)

Skrytá chudoba - lidé, kteří neuplatňují nárok na dávky ani služby (nízké právní vědomí, neschopnost uplatnit svá práva a nároky)

Potlačená chudoba (podle Mareše) - jedinci/rodiny těsně nad hranicí chudoby - díky (potlačeno) pomoci státu (dávky, služby) - zejm. v některých obdobích života, kdy jsou zvýšené výdaje (narození dítěte apod.)

Relativní chudoba - vymezená v porovnání se standardem v dané zemi; pokud zdroje jedince nepostačují na zabezpečení stravy, participace, životních podmínek a požitků jakou jsou běžné v dané společnosti

Absolutní chudoba - nedostatek prostředků na uspokojení základních potřeb - jídlo, střecha nad hlavou, oblečení (žít delší dobu pod hranicí absolutní chudoby znamená ohrožení života člověka)

Konsenzuální koncept chudoby - dohoda společnosti o tom, kdo bude považovaný za chudého (hranice životní minimum,

Objektivní chudoba - založena na objektivních aspektech - hranice chudoby je určená zvenku (měření - normativní a relativní metoda. Normativní - minimální "spotřebitelský koš" v dané společnosti - souhrn cen zboží a služeb je potom hranicí příjmů, pod kterou nastává chudoba

Subjektivní chudoba - vnímání vlastní chudoby

Dále si zapamatujte:

Nezaměstnanost může být rozlišována jako:

- **dobrovolná** – osoba setrvává dobrovolně nezaměstnaná, není ochotna přijmout práci za nabízených podmínek (nezahrnuje se do statistik nezaměstnaných, viz výše)
- **frikční (dočasná)** – jedná se o krátkodobou nezaměstnanost spojenou zpravidla s obdobími mezi ukončením zaměstnání a nalezením nového zaměstnání; jedná se o nejčastější typ nezaměstnanosti, pro ekonomiku neznámá závažnější problém
- **systémová (strukturální)** – nezaměstnanost způsobená změnou struktury ekonomiky; nezaměstnaný nemůže sehnat práci ve svém oboru, souvisí s nesouladem nabídky práce a poptávky po práci (např. nadbytek horníků po uzavření dolů v regionu). Řešením může být rekvalifikace.
- **cyklická** – souvisí s průběhem hospodářského cyklu. V době, kdy se ekonomika nachází v recesi, je zaměstnáno méně lidí než v době konjunktury.
- **sezónní** – souvisí např. s ročním obdobím – třeba v zimě je na horách zaměstnáno více správců lyžařských vleků než v létě, v zimě je více nezaměstnaných stavařů. Někdy se považuje za část frikční nebo strukturální nezaměstnanosti.

neúplná zaměstnanost (under - employment) - nucená práce na částečný úvazek "**jobstagnation**" - i lidé silně nespokojení se svou prací nechtějí riskovat problémy s hledáním jiného pracovního místa (zejména pokud je vyšší nezaměstnanost) a setrvávají v neuspokojivém zaměstnání

nepravá nezaměstnanost - jsou sice nezaměstnaní, ale práci nehledají, nebo odmítají (chtějí vyčerpat dávky v nezaměstn.) nebo pracují na černo

Obecně se, (dle metodiky Mezinárodní organizace práce) za nezaměstnaného považuje osoba, která:

- je starší patnácti let,
- aktivně hledá práci,
- je připravena k nástupu do práce do 14 dnů.

ETHOS: K tématu Bezdomovectví prostudujte materiál „**Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení v ČR**“ (viz. materiál v IS.SLU)

Zopakování a doplnění k tématu **PORUCHY FUNKCÍ RODINY**:

Kdo a jak realizuje **sanaci rodiny v ČR**? Jak je ukotvena legislativně?

(příklad sanace rodiny: <http://leccos.cz/pribeh-rodiny/>)

prostudujte: <https://www.sancedetem.cz/socialni-prace-s-rodinou-aneb-sanace-rodiny>

Co je to **metoda VTI**?

(prostudujte: <http://spin-vti.cz/o-metode-vti/jak-prace-pomoci-vti-vypada>)

podívejte se na video <https://www.youtube.com/watch?v=w98zB-ES-ZQ>

Cvičný úkol

Zopakujte si, najděte další příklady a zdůvodněte:

Životní události

přirozené,

- biologické (např. narození, těhotenství),
- sociální (např. založení rodiny, výdělečná činnost),

nepřirozené,

- biologické (např. nemoc, invalidita),

sociální (např. samota, chudoba)

Sociální události

předvídatelné (např. dospívání, mateřství)

odvratitelné (chudoba)

nepředvídatelné (např. ztráta živitele)

neodvratitelné (např. stáří)

Sociální události jsou součástí životních situací, avšak jejich specifikem je, že jsou spojeny s (negativními) ekonomickými důsledky.

Cvičné úkoly

V čem se liší rodina orientační a prokreační?

Uveďte příklady jednotlivým pásem funkčnosti rodiny podle J. Dunovského.

K tématu Body image

prostudujte materiál vložený na IS.SLU